

певних зв'язків, які встановлюються між особистістю та іншими людьми (своїє та протилежної статі), а також різними сторонами оточуючого світу і які, торкаючись сфери потреб, переконань та вчинків, впливають на її поведінку. Тому міжстатеві стосунки, які склались у процесі онтогенезу, певним чином визначають світогляд, діяльність та поведінку людей і становлять важливі складові багатогранного розвитку особистості. Водночас виховання культури міжстатевих стосунків неможливе без формування адекватно-позитивного прийняття власної природної статевої ідентифікації, його сексуальності та статевої поведінки.

Культура міжстатевих стосунків характеризується внутрішньою структурою та взаємозв'язком її складових частин, або компонен-

тів. Структура культури міжстатевих стосунків, запропонована І. Мезерею включає анатомо-фізіологічну, психічну й соціальну сфери. Критеріями вчена визначає почуття власної гідності та повагу прав і гідності особи протилежної статі; знання про мужність / жіночність; знання про фізіологію статі та вміння застосовувати ці знання на практиці; вміння будувати моральні стосунки з особами протилежної статі; потребу в моральному виборі супутника життя та здатність її реалізувати. А культура міжстатевих стосунків визначається авторкою як система свідомих взаємозалежностей між представниками протилежних статей, що будується на ґрунті засвоєння і присвоєння норм моралі, котрі відповідають загальнолюдським тенденціям морального прогресу [

Література та джерела

1. Ковальчук І.А. Статево-рольова соціалізація учнів: Монографія / І.А.Ковальчук. – Луганськ: Альма-матер, 2007. – 216 с.
2. Ковбас Б. Родина педагогіка: у 3-х т.: Навчально-методичний посібник / Б.Ковбас, В.Костів. – Івано-Франківськ, 2006. – Т.2: Основи родинного виховання. – 2006. – 288 с.
3. Мезеря І.В. Воспитание культуры отношений полов: Учеб. пособ. для факультатив. занятий по программе «Основы культуры отношений полов» в старших классах сред. общеобр. шк. / И.В.Мезеря – Луганск: ЛИПО, 1999. – 196 с.
4. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія / [Алексєєнко Т.Ф., Басюк Т.П., Безпалько О.В. та ін.]; за заг. ред. Зверєвої І.Д. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 336 с.
5. Соціальна педагогіка: словник-довідник / [Алексєєнко Т.Ф., Жданович Ю.М., Зверєва І.Д. та ін.]; за заг. ред. Алексєєнко Т.Ф. – Вінниця: Планер – 2009. – 542 с.
6. Яшник С.В. Педагогічні умови виховання культури міжстатевих стосунків у студентів вищих навчальних закладів: дис. канд. пед. наук: 13.00.07 «Теорія та методика виховання» / Яшник Світлана Валеріївна. – К., 2006. – 314 с.

Предметом педагогического анализа стали компоненты культуры половых взаимоотношений школьной молодежи – установочный, мотивационно-ценностный, гносеологический, прагматический, коннотативный, а также особенности полоролевой социализации учеников старших классов с проявлениями социальной дезадаптации.

Ключевые слова: полоролевая социализация, культура половых взаимоотношений, дезадаптация.

The subject of teaching analysis of steel components of the culture of sexual relations between school youth - Installation, motivational, axiological, epistemological, praxeological, connotative, and especially the sex-role socialization of high school students with the manifestations of social maladjustment.

Keywords: sex-role socialization, culture sexual relationship maladjustment.

УДК 37 (477.85) (092) Попович

ВИСВІТЛЕННЯ РОЛІ ОМЕЛЯНА ПОПОВИЧА У РОЗБУДОВІ НАЦІОНАЛЬНОГО ШКІЛЬНИЦТВА НА БУКОВИНІ (КІНЕЦЬ ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТОЛІТТЯ) НА СТОРІНКАХ КРАЙОВОЇ ПЕРІОДИКИ

Платаш Лариса Броніславівна,
м.Чернівці

На основі матеріалів регіональних газет автор статті висвітлює роль Омеляна Поповича у розвитку національної освіти Буковини кінця ХІХ - початку ХХ століть. Працюючи на різних посадах, буковинський педагог сприяв розвитку освіти рідного краю, діючи спільно з однодумцями, дбав про духовний, моральний і економічний розвиток краю. Активна освітня діяльність Омеляна Поповича відображена на шпальтах крайових часописів.

Ключові слова: Омелян Попович, Буковина, часопис «Буковина», інспектор Крайової Шкільної Ради, освіта, розвиток освіти.

В сучасних умовах модернізації освіти в Україні, входження її в європейський освітньо-науковий простір одним із найважливіших постає завдання збереження духовно-культурних надбань української нації, яка має власну й неповторну мову, історію, культуру, мистецтво, освіту. У контексті вирішення цього завдання особливо важливим є потреба розкриття реальної, об'єктивної картини розвитку української педагогічної думки як на терені всіх українських земель, так і в конкретних її регіонах, які в різні історичні епохи перебували у складі чужоземних держав.

Крім того, вивчення педагогічних персоналій є одним з важливих напрямів сучасних історико-педагогічних досліджень. Особливо це стосується культурно-освітніх діячів другої половини

ХІХ – початку ХХ століття – періоду надзвичайно гострої боротьби українців за соціальне й національне визволення, за національну школу, освіту, культуру, серед яких почесне місце займає педагогічний доробок і педагогічні ідеї Омеляна Поповича (1856-1930) – учителя-практика, шкільного інспектора, члена Буковинської Крайової Шкільної Ради, першого директора іспитової комісії для народних і виділових шкіл, посла Буковинського сейму, редактора українських часописів, голови Буковинського Краєвого комітету Західноукраїнської Народної Республіки, інспектора учительських семінарій і народних шкіл у Львові, громадсько-просвітницького діяча, автора шкільних підручників для народних шкіл, статей на педагогічні теми, художніх творів для дітей та дорослих. Свого часу це була широко відома і авторитетна людина на Буковині, яка належала до когорти суспільних діячів кінця ХІХ – початку ХХ століття, що доклали багато зусиль для розвитку української освіти в краї.

Тогочасні періодичні видання Буковини всебічно та неоднозначно висвітлювали діяльність активних громадсько-просвітницьких діячів. Особливо багато цінної для дослідження інформації знаходимо на шпальтах першого українського часопису «Буковина», що видавався товариством «Руська Рада» в Чернівцях тричі на тиждень протягом кількох десятиліть як видавничий орган української поступової партії Буковини. З 1892 р. «Буковина» виходила як тижневик, у період 1895-1910 рр. – як щоденник; піс-

ля короткої перерви (1911-1912) – відновилася під назвою «Нова Буковина».

Всебічне висвітлення діяльності Омеляна Поповича та його односторонніх пояснень ще й тим, що красний інспектор спільно із С.Смаль-Стоцьким і І.Тимінським протягом 1885-1891 рр. редагував ділянку політично-громадських справ. Не втрачав можливості О. Попович друкувати свої літературні праці. На початок ХХ століття часопис «Буковина» став одним із найвагоміших засобів формування національної свідомості буковинців.

Однак відомим Омелян Попович став завдяки плідній праці на ниві буковинського шкільництва. Історики українського шкільництва на Буковині минулого (М. Гарас, І. Карбулицький, М. Кордуба, В. Сімович, С. Смаль-Стоцький та інші) у своїх працях відзначають велику роль свого сучасника О. Поповича (1856 - 1930) у прискоренні процесу створення українських шкіл та відкритті паралельних українських класів у всіх громадах, де жили українці, підвищенні освітнього статусу шкіл до 4-5 або 6 класів.

Свою педагогічну діяльність як учитель-помічник Омелян Попович розпочав в одній з народних шкіл Чернівців по вулиці Семигорській в 1878 р., а через рік був переведений на таку ж посаду при новоствореній школі, що знаходилася на вулиці Турецькій. Водночас молодий учитель склав на «відмінно» другий (практичний) кваліфікаційний іспит і отримав кваліфікацію вчителя народних шкіл з німецькою та російською викладавкою мовою. Старанна та добросовісна праця зумовила переведення Омеляна (1881 р.) на посаду дійсного вчителя, через 3 місяці – призначенню управителем нової міської садгирської школи по вулиці Водній, а по двох роках пізніше – надучителем в передмісті Чернівецьким – Монастирську, де пропрацював довгий час [9, арк. 3].

У праці «Відродження Буковини», надрукованій за сприяння односторонніх після смерті автора у Львові, О. Попович згадував: «Під кінець 70-х років минулого століття, коли став я учителювати, стан українського шкільництва на Буковині виявлявся дуже сумно, було на Буковині ледве кількадесять українських народних шкіл, самі однокласівки, дітей у них по горсточці, учителі здебільша ще старої школи, учебники недобудні, ручного приладдя майже ніякого, а дівтора ходила до тих шкіл дуже неправильно. Опіку над українськими школами мали чужі люди – інспектори, старости, байдужі, а навіть ворожі просвіті українського народу» [19, с.45].

У 1891 р. надучителя народної народної школи та головного учителя учительської семінарії в Чернівцях Омеляна Поповича іменовано шкільним інспектором на Серетський, а 1894 р. – на Кіцманський повіти. Про цей період своєї діяльності пізніше О. Попович згадував, що «пережив тяжкі роки, не тільки з причини вічних нападів з боку румунів, яким стояв на заваді в румунізації українських шкіл, але й через матеріальні злидні, які довелося зносити тому, що не одержав того, що признали мені на папері» [19, с.47].

Призначення Омеляна Поповича посаду старшого учителя учительської семінарії та учителем середніх шкіл викликало гордість в широких колах народного учительства та обурення серед румунів в особі А.Кисановича, з боку волохів – від А. Ончула. З цього приводу доктор Цуркан у своїй промові в Державній думі значно пізніше, 5 січня за новим стилем 1897 року, звертає увагу присутніх засідателів на те, що «простий народний учитель, не окончивший даже нисшей гимназии, ...не имѣючи академическаго образования и без всякихъ экзаменовъ, предписанныхъ для учителей среднихъ школъ, немогучи выказатися ніякими литературными трудами былъ произведенъ в старшии учителя учительской семинарии и в санъ учителя среднихъ школъ», звинувачуючи у необгрунтованому клопотанні за О.Поповича посла барона Микола Василька [20].

Наступне призначення Омеляна Поповича красним інспектором руських шкіл на Буковині теж не залишилося без уваги. Як зазначається в урядовій газеті «Wiener Zeitung», його величність Цісар іменував красними інспекторами шкільними учительські особи, «придїлені до буковинської ради шкільної кураєвої», яким «поручено функції красних інспекторів». Ними стали професор І гімназії державної доктор Альфред Павлічек, професор греко-православної вищої реальної школи Дионіз Сіміонович та про-

фесор чернівецької чоловічої і жіночої семінарії Омелян Попович [18, с.3]. Професори середніх шкіл «досі були надїлені функціями красних інспекторів, як провизорично придїлені до ради шкільної кураєвої» [1, с.1].

Довголітні домагання буковинського посла М. Василька та віце-маршалка краю С. Смаль-Стоцького визволити буковинське шкільництво з-під «германізаційної кормиги єдиного інспектора кураєвого Німця», а за те іменувати інспекторів, які б «заступали інтереси всіх трох кураєвих народів і дбали не о якісь недорічні задушевні асиміляційні бажання, але о дійсний просвітний підйом широких мас народних у рідній мові для добра цілого краю» задокументовані кількарізковими соймовими резолюціями та краївими меморіалами [1, с.1].

Як зазначалося у крайовому часописі Буковина, – «кождий нарід рад бачити на становищі керманича свого шкільництва чоловіка найгіднішого». Незважаючи на довголітні домагання др. Авреля Ончула призначити на посаду кураєвого інспектора волоха, проти самого Омеляна Поповича «не могла винайти нічого й грошопівська мафія», – задокументовано той факт, що «Волохи не сьміють встрявати у рускі справи, та що децизия про полагаджуванє квестий руских належить ся нині вже тільки компетентним заступникам інтересів руского народу, які старають ся передові місця товєи обсадити не хамелеонами, не амфібіями й карьеровичами, але людьми характеру й безвинної праці, що мають на оці передовсім і виключно інтерес загалу і справу цілого народу» [1, с.1].

На призначення Омеляна Поповича інспектором Крайової Шкільної Ради русини поклали великі надії, що «буковинські Русини собі вишколили на таку політичну силу, що можуть такі квестії успішно полагаджувати навіть всупереч всяким ретроградним пересудам» [1, с.1]. З нагоди розширення повноважень кураєвого інспектора Омеляна Поповича повітова учительська конференція у Кіцмані надіслала телеграму з найкращими побажаннями плідних успіхів на «поли руского шкільництва Буковини» [13, с.3], на загальних зборах станівської філії товариства «Руска Школа» була прочитана подяка, яку прислав товариству інспектор Омелян Попович з нагоди розширення своїх повноважень, яку присутні привітали гучними оплесками [3].

Але це призначення також викликало незадоволення керівництва волохів та румунів. На сторінках видавничого органу української поступової партії краю «Буковина» надрукована анонімна стаття в якій говориться про те, що «буцїмто рускому кандидатови годї стати кураєвим інспектором через те, що він – *risum teneatis* – колишній народний учитель, який не перейшов урядового «ослячого мосту», в виду гімназіяльної матури!» [1, с. 1].

В такий спосіб румуни намагалися поправити своє становище «через уїданє на Русинів, а особливо на інсп. О. Поповича із приводу румунізаторского отентату на іпотештску ручку школу» не лише на сторінках газети д-ра Костя Ончула «Gazeta Bucovinei» [12, с. 3].

На відміну від свого керівництва волоські вчителі підтримали О.Поповича у його призначенні референтом буковинських шкіл. Учительська конференція в Сторожинці, що складалася в основному з волоського учительства висловила своєму повітовому інспекторові О. Поповичу довір'я, чим скомпрометувала не тільки самого Кисановича, а й волоських послів, що разом з Кисановичем виступили з інтерпеляцією проти О. Поповича. «Видно терористичне панованє Кисановича обридло вже й Волохам» [14, с.3].

Високі заслуги інспектора кураєвих шкіл, редактора і співробітника різних українських видавництв і часописів відзначали сучасники О. Поповича - О. Барвінський, І. Герасимович, І. Карбулицький, М. Кордуба, К. Малицька, О. Семака, С. Смаль-Стоцький та ін.

Зокрема, І.Карбулицький назвав Омеляна Поповича «батьком руського народного шкільництва на Буковині», бо саме «він доправадив буковинську народну школу до небувалої висоти, якою не може похвалитися ніяка проца руска країна» [6, с.120].

Заслуги Омеляна Поповича на ниві буковинського шкільництва незаперечні. За період його перебування (понад 20 років) на цій посаді було відкрито більше 1000 українських класів та багато шкіл. У газеті «Буковина» відзначався високий рівень українсько-

го шкільництва, досягнутого за сприяння референта Буковинської Шкільної Ради. «Буковинсько-руське шкільництво стоїть нині найкрасше із усього руско-українського шкільництва» і в цьому неабияка заслуга саме «його керманича, інспектора Омеляна Поповича, а він безперечно зробить для него ще чимало також й серед теперішніх обставин, а особливо, коли організація краєвого шкільництва зробить рішучий крок в напрямі розділу краєвої ради шкільної на три національні секції. Він же й досі сповняв свій уряд не як урядовець, в яким громадянські почування забиває бюрократ, а як член рускої громади, що не спинює ся, коли треба, й перед жертвою, коли вона потрібна для загалу, для якого найвищим імперативом є добро свого народу й краю» [1, с. 1].

На святі в честь новопризначеного краєвого інспектора голова товариства «Руська Школа» професор Антін Клим високо оцінив 30-літню діяльність Омеляна Поповича на полі шкільництва. Під керівництвом найкращого організатора «стало учительство сьвідомим і найважнішим чинником в народнім житю». Він уклав багато шкільних підручників та методичних книжок для учительства, «яким рівні нема на цілій нашій Україні», видав словник та підручники для вивчення руської мови німцями, склав географічну карту. Попередній стан шкільництва не був утішним – на Буковині було «около 100 учительских сил, т.зн. з 100 кляс, що не були повні, а учебники були в тих школах такі, що діти й учителі мали лиш мучитися», а користі з цього не було ніякої. За 15 років його опіки над краєвими школами (на кінець 1906 р.) в краї налічувалося близько 1000 класів, переповнених дітворою, а навчання здійснювалось за допомогою підручників, складених в доступній формі на користь народу [8, с. 1-2].

Активний громадський, просвітний та педагогічний діяч, автор багатьох шкільних підручників, збірок віршів, статей на педагогічні теми, нарисів-портретів про заслужених учителів, краєвий інспектор народних шкіл у Чернівцях та референт учительських семінарій народних шкіл «Рідної школи» у Львові» [9, п. 78] протягом всього життя вболівав за розвиток українського шкільництва та переймався національними проблемами краю. Саме це вирізняє його від невеликого гуртка «патріотів новітнього поколю, виплеканих під впливом грошолупівської погоні за власною кишенею, які бучуть ціль життя не в праці для народу, яку треба лучити із всякими суспільними становищами, а тільки в поборах і вигодах» [1, с. 1].

Громадська діячка, педагог і письменниця Катерина Малицька у своїй праці «На фільмі споминів», порівнюючи стан буковинських і галицьких шкіл, відзначає свободу рухів і народної праці, яку мало буковинське учительство. Школи скрізь по селах були великі і гарні, добре оснащені шкільним приладдям й бібліотеками, точне виконання вчителями своїх обов'язків [10, с. 50].

Порівняно з попередніми роками значно підвищилася якість успішності школярів кіцманської гімназії. Так, в I семестрі 1904/5 р.р. із записаних на навчання на початку року 105 учнів закінчили навчальний семестр лише 96, з них одержало I кл. з відзначенням 17 учнів (9 в кл. I A + 8 в кл. I B), I кл. 69 (32 в кл. I A + 37 в кл. I B), двійку 6 (4 в кл. I A + 2 в кл. I B), трійку 3 (2 в кл. I A + 1 в кл. I B), а не класифіковано із-за хвороби одного учня із класу I A. Загальний успішність учнів 89,6% відзначається як добра [7, с. 3].

Батьки відповідали за відвідування навчального закладу своїми дітьми та залучали до відвідування «курсів анальфabetів», по селах відкривалися читальні. Як співорганізатор, відповідальний за складання програми наукових відчитів та член Людового університету Омелян Попович організовував відчити доповідей відомих на той час науковців в Чернівцях та повітгах. Наприклад, сумісним заходом українського студентського товариства «Січ» і товариства «Зоря» 3 грудня 1905 року організували науково-популярний відчит І. Галушинського «Про історію землі» [17, с. 3].

Буковинська краєва шкільна рада організовувала у вихідні та святкові дні безоплатні семінари з рускої мови та літератури для учителів та учительок при учительських семінаріях у Кіцмані, Радівцях, Сереті та Сучаві з метою «дальшого образования учительства а осібног приготовляня до кваліфікаційного испиту для шкл виділових» [15, с. 3].

Це свідчить про високу вимогливість інспектора як до самого себе, професійної підготовки вчителів, школярів не вирізняв за

соціальним статусом їх батьків. Так, на загальних зборах товариства «Народного дому» в Чернівцях, що відбулися 6 травня 1906 року головою товариства у живій дискусії над пропозицією члена товариства надучителя Лупуленко для дітей заможних батьків відкрити «для дітій заможніших родичів окремих відділ з більшими вигодами» проф. Ісопеску, проф. А. Клим, уч. Ілюк, голова товариства В. Ясеницький, інспектор О. Попович, д-р С. Смаль-Стоцький висловилися проти того внесення, мотивуючи це тим, що головне для учнів – «здоровий харч і добрий догляд», а це будуть мати всі ученики бурси. Вважалося, що саме це зітре ту станову різницю, з якою приходять на навчання самі учні [5, с. 2].

Відомий своєю активною діяльністю як визначний фахівець та щирий русин на ниві шкільництва Буковини кінця XIX - початку XX століття, Омелян Попович дбав «над піднесенем осьвіти рідного народу не тільки в школі, але й поза нею». Так, на п'ятих загальних зборах товариства «Шкільна поміч», що відбулися 3 жовтня 1905 року в Чернівцях, було підтримано пропозицію Омеляна Поповича створити відділ, який би займався продажем навчального приладдя, посібників та вирішено змінити статут так, «аби товариство могло підпомагати бідну молодіж шкільну», незалежно від віри сповідання [4, с. 3].

На святкуванні 25-літнього ювілею спілки учительства Галичини і Буковини «Руське товариство педагогічне» було відмічено, що «в 1887 році з ініціатииви Омеляна Поповича організувало ся учительське товариство «Руська Школа», що тепер має більш десятка своїх філій. Се товариство почало свою діяльність з видавництва; воно видавало підручники для школи, твори наукові і твори з красною письменства для молодіжи. Через два роки під редакцією відомого громадського діяча д-ра С. Смаль-Стоцького товариство почало видавати свою газету «Руська Школа». І редакція і рада товариства «Руської Школи» значно посунули наперед справу української школи: вони допомагали українським школам коштами і працею, подавали заяви для покращення становища учителів, влаштовували народні лекції, реферати, відкривали сільські бібліотеки [2, с. 3].

В IX книзі журналу «Русская Мисль» у своїй статті «Професіональная і политическая діяльність юго славянских учительских союзові» Софія Русова відзначала, що на великому учительському віче у Львові (лютий, 1908 р.) за участі більш як 1000 учителів, розглядалося питання про поліпшення становища учителів. Прийняті на віче резолюції були направлені на розгляд союму, що значно підняло авторитет українського учительства.

Буковинські учителі добре розуміли, що тільки працею поза школою можна повести народ вперед і «тому щиро працюють над економічним підвищенням країни і над політичним розвитком українського люду». Цією позашкільною працею буковинські учителі «придбали довіре народу і через те в останній час відіграють значну роль в політичній житю країни» [2, с. 3].

На головних зборах центральної філії «Руська Школа» (4.06.1905) О. Попович відмічає «сумний стан шкільництва» у всіх гірських селах, бо «діти задля далекого віддалення від центральної школи не можуть ходити до школи, а самостійної філіялки не можна там зложити, бо число до школи обов'язаних дітій не відповідає числу приписаному законом» або «село тягнеть ся ... кільканацять кілометрів тащ, що сільська школа лежить в середині села, не всі діти можуть до неї ходити». Референт вказує на той великий поступ у напрямі розвитку шкільництва в теперішнім Вижицькому повіті, у якому на початок 1900 року налічувалося 45 класів, а на 1905 - вже 75. Незважаючи на труднощі, для досягнення бажаних успіхів у розвитку народної освіті пропонує: засновувати де лише можливо по «ріжних атиненціях експозитури навіть там, де число до школи обяваних дітій виносить лише 20; утворити по гірських місцевостях, де сего вимагає конечність кляси - *excurrere*; розширювати як найскорше ті гірські школи, де лише потрібно; побудувати мешкальні доми (бурси) для таких дітій, що задля далекого віддалення не можуть що дня ходити до школи; постаратися о те, щоби всюди були порядні шкільні будинки; іменувати в гори найздібніших учителів; постаратися о те, щоби при посаджено сталих посад в горах здержувалась постійність хоч через 6 літ; постаратися о те, щоби були систематизовані місця вандрівничих учителів на літні курси; постаратися о премії для

тих, що підняли би я до такої задачі, виучити дітей, що не можуть ходити до школи, читання, писання і рахування". Крім того, інспектор О. Попович відмітив складність справи «обсажень учительських посад» через «тяжше жите у горах» та висловлює сподівання що «в короткім часі там обставини поліпшать ся і учителі не будуть приневолені покидати свої посади вже по такім короткім часі, як се тепер діє ся», а найкращий вихід з цього – відкриття бурс [21, с.2].

Згідно розпорядку Міністерства освіти від 27 листопада 1905 року ч.42.125 Омелян Попович був призначений директором Чернівецької іспитової комісії для народних і виділових шкіл з руською мовою викладання, яка кваліфікувала «з руської мови як викладової і як предмету тай з польського, з котрої питає проф. Ото

Жуковский, приділений до рускої комісії» [16, с.3]

Протягом всього життя О. Попович брав участь у благодійних справах та борах коштів на побудову шкіл. Так, на головних зборах «Народного Дому» в Чернівцях, членом якого довгий час був Омелян Александрович, у лютому 1905 року було прийнято рішення побудови бурси ім. О.Федьковича, яка б «змогла вмістити значну кількість бідної молодіжи» [5, с.3].

Працюючи на різних посадах, Омелян Попович максимально віддавав себе розвитку освіти в рідному краї, щиро дбав про духовний, моральний та економічний розвиток народу, разом зі своїми однодумцями діяв як «коліще в народній організації-машині, як член сильної єдності і щирости громади, котрій за те належить ся честь і слава» [8, с.2].

Література та джерела

1. Іменоване буковинських краєвих інспекторів / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1906. – Ч. 104. – 1 (14) вересня. – С 1.
2. З газет і журналів / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1908. – Ч. 127. – 26 жовт. (8 лист.). – С 3.
3. Загальні збори станицької філії товариства "Руска Школа" / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1905. – Ч. 63. – 29 мая (11) червня. – С 3.
4. Загальні збори тов. "Шкільна поміч" в Чернівцях / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1905. – Ч. 117. – 2 (15) жовтня. – С 3.
5. Збори "Народного Дому" в Чернівцях / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1905. – Ч. 19. – 13 (26) лютого – С. 3; Загальні збори товариства "Народного Дому" в Чернівцях / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1906. – Ч. 51. – 30 квітня (15 мая). – С 2.
6. Карбулицький І. Розвій народного шкільництва на Буковині / Іларій Карбулицький. – Вашківці – 1905. – 149 с.
7. Клясифікація учеників кіцманської гімназії / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1905. – Ч. 13. – 30 січня (12 лютого) – С.3.
8. Комерс в честь красового інспектора Омеляна Поповича / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1906. – Ч. 116. – 27 вересня (10 жовтня). – С.1–2
9. Львівський державний архів України. – Ф.401. Опис 1. Бібліотека Огоновського. – Справа 96 – рук. – С. 3; Відділ рукописів Національної бібліотеки імені В. Стефаника. – Ф. 167. Бібліографічний словник Левицького І.П. – Опис II. 2601. – п. 78.
10. Малицька К. На фільмі споминів / Константина Малицька. – Торонто. – 1965. – 126с. – С.50
11. Мійске шкільництво в Чернівцях / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1906. – Ч. 51. – 30 квітня (15 мая). – С.3
12. Новинки. Із волоского табору / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1906. – Ч. 118. – 4 (17) жовтня – С.3
13. Новинки. Повітова учительська конференція у Кіцмані / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1905. – Ч. 78. – 3 (16) липня – С.3
14. Новинки. Учительська конференція в Сторожинці / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1905. – Ч. 78. – 3 (16) липня – С.3
15. Оповідки, іменовані і т. п. Для учителів та учительок / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1905. – Ч. 144. – 3 (16) грудня. – С.3
16. Оповідки, іменовані і т. п. Іспитова комісія для шкіл народних і виділових / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1905. – Ч. 144. – 3 (16) грудня. – С.3.
17. Оповідки, іменовані і т. п. Український людвий університет / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1905. – Ч. 138. – 20 листопада (3) грудня. – С.3
18. Оповідки, іменовані і т.п. Вісти особисті / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1906. – Ч. 104. – 1 (14) вересня. – С.3
19. Попович Омелян. Відродження Буковини. Спомини / Омелян Попович. – Львів. Видавнича кооператива "Червона калина", 1933. – 120 с.
20. Православная Буковина / Б.а. – Черновці, 1897. – Ч. 1,2.
21. Справоздане з головних зборів центрального тов. "Руска Школа" / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1905. – Ч. 68. – 10 (23) червня. – С.2

На основе материалов региональных газет автор статьи раскрывает роль Омеляна Поповича в развитии национального образования Буковины конца XIX - начала XX веков. Работая на разных должностях, буковинский педагог содействовал развитию образования родной края, действуя совместно с единомышленниками, заботился о духовном, моральном и экономическом развитии края. Активная образовательная деятельность Омеляна Поповича отображена на колонках краевых журналов.

Ключевые слова: Омелян Попович, Буковина, журнал «Буковина», инспектор Краевого школьного совета, образование, развитие образования.

On the basis of materials of regional newspapers the author of the article lights up the role of Omelyan Popovicha in development of national community of end Bukovyna of the end XIX - to beginning of XX ages. Working on different positions, the Bukovyna teacher assisted development of education native edge, together with the adherents operated sincerely cared about spiritual, moral and economic development of people. Active educational activity of Omelyan Popovicha is represented on the columns of regional magazines.

Keywords: Omelyan Popovich, Bukovina, journal "Bukovina" Inspector of the Provincial School Board, education, development education.